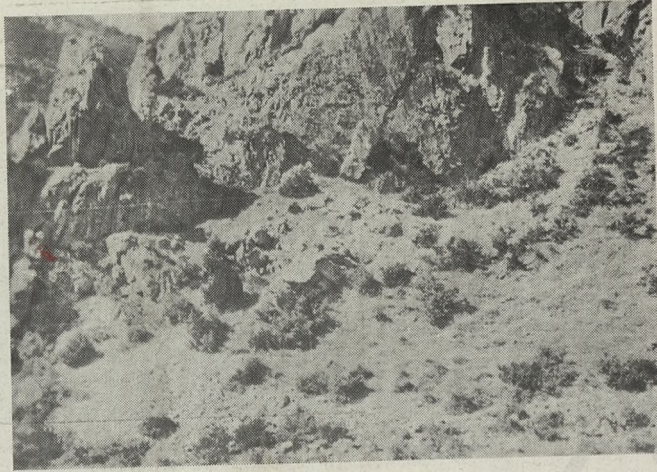
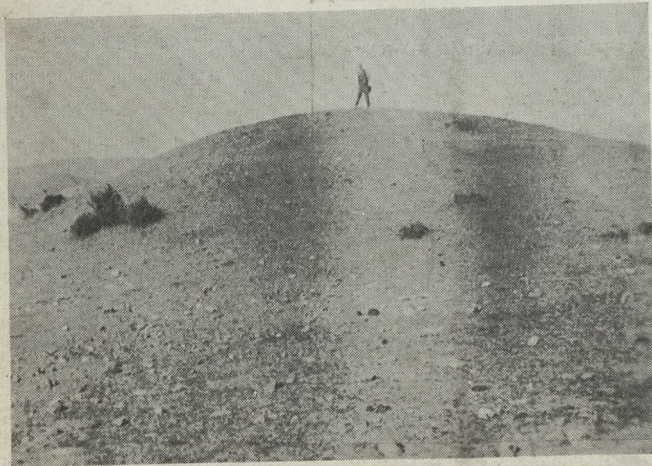

Çoruma bağlı Laçın
nahiye merkezinin
genel görünüşü

Kapılı kaya
karşısındaki inler

Çorumun Mecidli
köyü civarında
bulunan Mahmat
Selâm adlı ören olmuş
köydeki hüyük

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil, Tarih ve
Edebiyat komitesi çıkarır

Yıl: 1

15 İkcinciteşrin 938

Sayı: 8

İÇİNDEKİLER

	Sahife
1 — Atama Ağıt	H. T. Dağlıoğlu 256
2 — Kaybın akisleri	Abidin Varan 257
3 — Atanın Ölüsü	S. Z. Sertel 260
4 — Çorum Manileri	Eşref Ertekin 261
5 — Onuncu asırda Çorum	H. T. Dağlıoğlu 267
6 — Kırşehirli bir şair	Eşref Ertekin 271
7 — Çalkara köyünde sokubaşı	Cevdet Yakub 281
8 — Karahisar Temürlüde İlhanilere aid sikkeler	Neşet Köseoğlu 289
9 — Atatürk	Âşık Haydar 286
10 — Halkevinin bir aylık çalışması	
11 — Elden bulunan ve Mühimme defterin- den çıkarılan Çorum bölgesine aid tarihî vesikalar	

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil, Tarih ve
Edebiyat komitesi çıkarır

Yıl : 1

15 İkcinciteşrin 938

Sayı : 8

Atama Ağıt

Hikmet Turhan Dağlıoğlu

Ah atam, vah atam, biricik atam   Yaslara ortaktı, sevince ortak
Yaralı bağırma ateşler katam   Saçları alevdi alını, kalbi ak,
Başımı taşına koyarak yatam   Uđrunda edeyim kendimi adak,
Bir güneş batar mı, ölmü Atam?   Bir güneş batar mı, ölmü Atam?
Gösterin Tanrıyı, sorup ta çatam.   Gösterin Tanrıyı, sorup ta çatam.

Durası kalbime ağular dolsun,   Acısı bitirdi, yakdı duyanı,
Analar ağlasın, saçını yolsun,   Bir ölüm havası sardı dörtyanı,
Güneşler doğmasın, çiçekler solsun,   Göklere erişti adıyla sanı
Toprađa girer mi, ölmü Atam?   Bir güneş söner mi, ölmü Atam?
Gösterin Tanrıyı sorup ta çatam.   Gösterin Tanrıyı, sorup ta çatam.

Bir dağa benzerdi, yüksekti başı,
Ağlıyor yurdumun toprağı, taşı,
Diner mi bu acı, kanlı göz yaşı?
Bir güneş söner mi, ölmü atam?
Gösterin Tanrıyı, sorup ta çatam.

Kaybın Akisleri

Abidin Varan

9/11/938 Herkes radyosunun yanında.

Atatürkün sıhhatinden, vehametinin arttığını bildiren menhus haber. 10/11/938 öğle üzeri Atatürkün gözlerini hayata kapadığını bildiren ses.

İnsan bu sesi duyunca sahibini neden boğmadığını, Azraili neden neden öldüremediğini düşünerek acz ve nevmidi içinde çırpınıyor.

Demek felek Türk milletine bir babayı da çok gördü.

Bunu duyan herkes birbirine bakmıyor, boğazlardan ses çıkmıyor, nemli gözler müşterek felâketi birbirine bildirmektedir. Hiç bir zaman hiç bir felâket bu kadar şümüllü ve bu kadar derin olmamıştır. Dünya kuruldu kurulalı böyle bir hicran görülmemiştir. Türk milleti bu defa yine büyük bir imtihan karşısına çıktı. Evvelbe Türk milletini idare eden Osman

oğulları mağlup olmuşlardı, şeraiti ağır bir mütarike imzalandı. Uzun seneler süren harpten millet yorgun ve fakir düşmüş, başta bulunanlar düşmanlarla ortak olarak milleti imha için dinî tedbirler almışlardı. Ordu ve asker yok denilecek bir halde iken yeni bir imtihana girmişti. Fakat bu sefer başında Atası vardı. Bu kedere, bu felâkete uğradığı gün başsızdı, Atası ebediyete intikal etmiş bulunuyordu. Fakat büyük millet bu felâketi de yendi. Bağına taş basarak derhal başına Atasının vefakâr arkadaşını geçirmekle bu büyük imtihanı da muvaffakiyetle vermiş oldu.

Onun ilk zaman milletin başına geçerken söylediği sözler ne kadar belîğdir. Atamızın ilk kararı hakimiyeti milliyeye müstenid bilâkaydüşart yeni bir Türk milleti tesis etmek olmuştur. Bu kararın esbabı mucibesi Türk milletinin

haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Çünkü Türkün haysiyet ve izzeti nefis ve kabiliyeti çok büyük ve yüksektir. Böyle bir milletin esir olarak yaşamaktansa ölmesi evlâdır. Binaenaleyh parola istiklâl veya ölüm.

Bu sözlerle işe başlayan Atamızın aleyhine bütün hain ve menfi teşkilât derhal harekete geçmişler ve onu evvelâ tatlılıkla avlamak için İstanbulla davet etmişlerdir. Fakat Atamız bunu kabul etmemiştir. Bu sırada kendilerinin memlekette ve memleket idaresinde söz sahibi olduklarını zan eden ve maalesef milletinde akıllı sandığı bir çok kimseler koca memleketin bir mandaya sürükletmek için her türlü fesadı ikadan geri durmamışlardır. Hain teşkilâtın başında bulunan saray her türlü teşebbüattan geri durmuyarak Atamızın üzerine eşkıya çeteleri sevk etmiş; Bütün bu ahval ve şerait altında Atamız kendisine verilen büyük rütbelere, büyük refah ve seadetten feragat ederek yalnız Türk milletinin şefkat ve

cûmertliğine iltica ederek hakikî ve tarihî vazifesine başlamıştır. Hayatta yegâne sevdiği millîti idi. Atamız dünya fanilerinin büyük bir hırs besledikleri maddî serveti istihkar etmiş, kendisine verilmek isteyen ve şaşası bol fakat mahiyeti meşkûk mevki ve salâhiyetleri kabul etmemiş ve maddî zevk ve ihtiraslardan masun kalarak bir çok enceni gazetelerinin de dediği gibi sade bir Türk çocuğu hayatını yaşamıştır.

Fakat bu hayat ne kadar sade ise o kadar ulvî ulmuş, ne kadar basit ise o kadar faziletler doğurmuş, ne kadar sakin ise o kadar büyük hareketler ibda etmiştir.

Türk milletine doğru yolu, yaşama yolunu, yükselme yolunu, adam olma yolunu gösterirken esas prensibi milletin varlığına cey-yit bir maneviyet vermektir.

Ve bu maneviyeti o kadar güzel telkin etmiştir ki ülkeler, denizler, iklimler fethetmemiştir. Fakat dünyanın ve dünyada yaşayanların kalbini fethetmiştir.

Yüksek Atamızın vefatından bu güne kadar cihanın her tarafından yükselen takdir ve hürmet sesleriyle milletin içinden gelen kırıklar onun nasıl bitmez ve tü-

kenmez maddî bir servet kazanmış olduğunu isbat eder. O tarihi kazanmıştır.

Ey Türk milleti ; sen iftihar et ki Atatürk sendendir ve ağla, göz yaşların birer tufan olsun, hıçkırlıklardan ses duyulmasın, bütün kâinat seninle beraber matem tutsun.

Dünyada bir çok hükümdarlar, kumandanlar, siyasiler gelmiş ve geçmiştir. Bunların bir kısmı cihangirlik hevesine, bir kısmı din davasına, bir kısmı zevku safa davasına, bir kısmı altun davasına kalkışmışlar ve neticede mahvolmuşlardır.

Cihan tarihi bu yolda yıkılan devletler ve mahvolan büyük insanların isimlerle doludur. Fakat bunların daha büyüğü var. Hakikati gören, yoktan milleti var eden, onu terakki ve temeddün sahasına götüren ve her gün en büyük müşküller karşısında bile halin icabını terakkinin hamlelerini ifadan geri durmayan büyük adam bütün bir teassup kitlesi içinde dinin bezparçasına bağlı olmadığını, dünyanın başka, dinin başka olduğunu biperva söyleyerek efendiler buna şapka denir ve böyle geyilir diye Türk milletine hakikî rehberlik eden büyük

adam yaptığı inkılâpların serisine bakarken bir gurur ve ihtihar bile duymadan biz eserler meydana getirmekle mükellefiz, onlara bakarak takdir veya tenkid bizden sonrakilerindir, onların iyi olduğunu görerek gurur duymak ve gurur dolayısıyla yolumuzdan velev biran için olsun bile geri kalmak bize yaraşmaz diyen büyük adam.

Cahil ve amâ içinde bulunan koca bir kitleyi okutmak ve ona ilim ve fennin hakikî nurlarını vermek için millet mektebinin başmuallimi olan büyük adam.

Demek tabiat kanunlarına karşı gelemedin ve bu gün maddî varlığın bizden ayrıldı, fakat ebedî istirahatinde gözlerini bu fani hayata yumduktan sonra da müstehrik olabilirsin ; çünkü arkanda bıraktığın onsekiz milyon çocuğun senin eserini, senin inkılâplarını, senin rejimini, senin cümhuriyetini yaşatacak ve yükseltecektir. Çünkü bu öyle bir emanettir ki bunu sen biz çocuklarının kalbine yazdın, Ne zaman onsekiz milyon kalb çarpmazsa ozaman da ki fakat bu kalblerden velev bir tanesi bile çarpsa yine senin eserin var olacaktır. Çünkü bu eseri sen yarattın ve onun koruma ve yükseltme yollarını sen gösterdin.

Atatürkün Ölüsünü Bekliyen Subaylar

Sabiha Zekeriya Sertel

Başında nöbet beklediğiniz ölü, teccüm etmiş bir vatan, mahzun bir milletin ta kendisidir. Kılınçlarınızla beraber hürmetle eğilen başlarınız, bir milletin hürmetini bu mukaddes ölüye nakleden ne muhterem ve ne talihsiz başlardır. Önünüzde bir vatan yatıyor. Dün ateş ve kan içinde onun kurtardığı, ve hepimizin bu gün emniyetle bastığımız vatanın insan şeklindeki bir parçası. Siz bu ölünün yanında azap ve ızdırıp ile eğilirken, bütün bir milletin azap ve ızdırabına tercüman olan, millet namına şerefli bir vazife yapan vekillersiniz.

Derler bana * zevce

Siz, bu ölünün etrafında minuetle eğilmek için çırpanan Türk gençliğini temsil ediyorsunuz. Bu ölünün yanında, onun cümhuriyet

ve inkılâp adlı eserini ölünceye kadar muhafaza edeceğine yemin eden bir milleti temsil ediyorsunuz. Ne şerefli vazife...

Bu ölünün başı ucunda duyduğunuz elem ve ızdırıp, yaşlı gözleriniz, bütün bir milletin yaşlı gözleridir. Siz ona, bütün bir milletin azap ve şükranile bakıyorsunuz.

*

En sevgil bir vücudun ölüsünü beklemek güç iş... Fakat bu kadar yüksek bir vazifeyi yüklenmek, ne mutlu bir iş... Bütün bir Türk gençliği sizin yerinizde olmak, bu ölünün başında hürmetle, minnetle, sevgiyle eğilmek için çırpınıyor.

Siz bir türbedar, bütün bir istiklâl tarihini, millî hakimiyeti, cümhuriyeti, terakkinin en yüksek

umdelerini yaratan, bir ölünün türbedarisiniz. Bu gün cansız yatan bu vücudun içinde, daha dün bütün hızıyla, kudret ve kuvvetile yaşayan bir inkılâp ulusunun, baş-

tan başa bir kahremanlık destanı olan bir ölünün türbedarisiniz.

Ne şerefli, ne yüksek bir vazifenin subaylarısınız.... "Tan'dan,

Çorum Manileri

Eşref Ertekin

55

Evimizde kuyu var
İçinde gür suyu var
Bana deli diyorlar
Bende yarin huyu var

36

Eğdim kiraz dalını
Öptüm beyaz gelini
Gelin aferim sana
Bildin cahil halını (1)

357

Emir (2) başına kurban
Samir (3) başına kurban
Yilda kurban bir olur
Ben sana günde kurban

358

Eldemi
Yar şemsiye eldemi
Derler bana yar sevmem
Yar sevmemek eldemi

[1] Hâlini demektir.

[2] Emir; Yeşil sarılı demektir.

[3] Koyu sarı renk

359

Eller filcane kurban
Kollar mercane kurban
Şu Çorumun içinde
Bende bir cane kurban

360

Bir leğen dolu bekmez
Derdimi dağlar çekmez
Lokman hekim el ursa
Yareme melhem yetmez

361

Ey milli dost milli dost
Otuz iki dili dost
Neyleyim öyle yari
İçi düşman dili dost

362

Elinde gümüş balta
Geliyor ata ata
Yanım böğrüm delindi
Yalnız yata yata

363

Eştım eştım kum çıktı
Ak topraktan don çıktı
Öperken ısırmışım
Domur domur (4) kan çıktı

[4] Damla damla demektir.

364

Elif üstünde cim var
Gergef üstünde sim var
Benim kalbimde sensin
Senin kalbinde kim var

365

El derdi ayak derdi
Bana verdin bu derdi
Ben küçükten büyüttüm
Gülünü eller derdi

366

Bir leğen dolu pendir (5)
Yüreğim yanar göynür (6)
Yüreğim yana yana
Bir gün olur söyünür

367

Furun üstünde kürek
Ah çekdim yandı yürek
Çokça niyaz eyledim
Kabul olmadı dilek

368

Fırın üstünde fırın
Gel yar fesini urun
Benden gayri seversen
Küihan önünde sürün

369

Fındığı iç eyledim
Sılayı göç eyledim
Şu Çorumun içinde
Kendimi heç eyledim

[5] Peynir demektir.

[6] Çorumda çürür manasına kullanılır.

370

Fındık altun tek olur
Çift eylersen yük olur
Seversen kızları sev
Memeleri pek olur

371

Fatma gider ateşe
Elinde gümüş maşa
Ben Fatmayı alırım
Sağ olsun Yusuf paşa

372

Fındıktan Fıstıkmolur
Ateşten yastıkmolur
Kömür gözün sevdiğim
Uzaktan dostlukmolur

373

Göğde yıldız süt gibi
Gözleri var bit gibi
Söylersen mani söyle
Ürüp (7) dökme (8) it gibi

374

Göğde yıldız sürseler (9)
Derdin beni örseler
Bir tüyünden vazgeçmem
Üleşimi (10) serseler

375

Göğde yıldız mah eder (11)
Kâh eğlenir kâh gider
Bu gün ben yari gördüm
Sandım padişah gider

[7] Köpeklerin bağırmasına derler.

[8] Köpek demektir.

[9] Yıldızı takip etmek demektir.

[10] Ölünün gövdesi, yani leşi demektir.

[11] Balğınmak ; parlamak demektir.

376

Göğde yıldız aledir (12)
Gelin sevmek belâdır
Seversen kızları sev
Alınmadık kaledir

377

Göğde yıldız top durur
Ağam atı kopturur (13)
Kız kahve altı yerine
Kendisini öptürür

378

Göğde yıldız şokurdum
Yari bize okudum
Yar kapudan girerken
Şakırdanak yıkıldım

379

Gökde yıldız kırk dane
Alındaki nokta ne
Benim dilim bir emma
Senin dilin kırk dane

380

Göğde yıldız ellidir
Ellisi de bellidir
Güzel seven yigidin
Simasından bellidir

381

Göğde yıldız yüz altmış
Kaşların kalem çatmış
Adem oğlun topraktan
Seni nurdan yaratmış

[12] Âlâdır ; yüksektir demek.

[13] Koşturmak demektir.

382

Göğde yıldız süzülür
Kızlar yola düzülür
Kız oğlanı görünce
Göğsü bağı çözülür

383

Göğde yıldız kömesi
Kız ağızında memesi
Yedi yıldır severim
Yeni duymuş ninesi

384

Göğde yıldız sayılmaz
Çi yumurta soyulmaz
Gönül bir ebrişimdir
Düğümleince çözilmez

385

Göğde yıldız ikidir
Gövde canın milkidir
Dünyada yar sevmeyen
Sansar ile tilkidir

386

Göğden yere lem (14) düşer
Lem üstüne lem düşer
Ben derdinden ölürsem
Yavru sana nem düşer

387

Göğde elma fırlanır
Yere düşer kirlenir
Oğlanlar vezir olsa
Yine kıza yalvarır

[14] Nem ; yaşlık demektir.

388

Göğde yıldız dürdane (15)
Geyinmiş mor meydane
Yarebbim sen kavuştun
Benim yarım bir dane

389

Gül boynunu eğermi
Anber yere değermi
Sana yanık olmayan
Gelür boynun eğermi

390

Gül ağacı gül açmış
Bübül de ağzın açmış
Yarım benden uğrunca (16)
Bırakıp beni kaçmış

391

Gül ekdim hane hane
döşürdüm dane dane
Mektup yazdım gönderdim
Yüreğim yane yane

392

Gülün yabrağı bir kat
Alıyor beni firkat
Günnüksüz çalışırım
Yar beni tutsa ırgat

393

Gül bahçaya basayım
Zülfüne tel asayım
Yarım getir pıçağı
Ben kendimi keseyim

[15] Dür danesi gibi yani pırlanta ta-
şı gibi.

[16] Gizli demektir.

394

Gittim nane biçmeğe
Eğildim su içmeğe
Yarin gelir dediler
Kanadlandım uçmağa

395

Gidiyorum yoluma
Şahan (17) kondu koluma
Her kes ne derse desin
Öleceğim yoluna

396

Gidiyorum irak irak (18)
Taş bağırlım beri bak
Etim yağım kalmadı
Kemiğim ateşe yak

397

Gidiyorum şamacak
Varırım akşamacak
İller sever usanı
Benimki mahşerecek

398

Gidiyom egle beni
Zülfüne bağla beni
Zülfünde çengelmi var
Çektin bağladın beni

399

Giderim başıma bak
Didemin yaşına bak
Böyle olmayacaktı
Feleğin işine bak

[17] Doğan kuşundan küçük ve ona
benzer bir küçük kuşa derler.

[18] Uzak demektir.

400

Gidende gözüm kaldı
Yürekte sızım kaldı
Şu yavruya tenhada
Bir çiftte sözüm kaldı

402

Gidersen sağlık ile
Gül getir yağlık (19) ile
Gül yağlığı çürüsün
Yine gel sağlık ile

[19] Mendil demektir.

Onuncu Asırda Çoram

Hikmet Turhan Dağhoğlu

Bu, makalemizle beraber Çoruma aid altı vesika neşrediyoruz. Bu vesikaların hepsi diğer nüshalarımızda neşrettiğimiz vesikalar gibi onuncu asrı hicriye aiddirler.

Vesikalardan biriucisi Miriye aid develer için toplanması emrolunan 4500 kile arpaya aiddir. Hükmüt tarafından bundan başka (Nüzül) için de ikinci bir emir verilince halk buna karşı gelmiş, sefere gidecek ordu için yeyecek ve içecek hazırlayamayacağını alâkadarlara bildirmiştir. Çünkü 987 senesinde Çorum ve çevresinde vukua gelen büyük bir zelzele halkı perişan bir hale sokmuştu. Çorum beyine gönderilen 18 muharrem 987, (Milâdî 1579) senesinde gönderilen bir emirle halk ikinci bir angariyeden kurtarılmıştır. Nüzül kelimesinin manası konacak, inecek yer, veya mihman ve konuk için hazırlanan yemek manasına gelir. Eskiden sefere giden ordunun konacağı yerleri ve ora-

da yiyecek ve içecekleri hazırlayan zata (Nüzül emini) yani (Konakçı başı) derlerdi. Bu devir, bilhassa şark seferlerinin başlamış olduğu bir devirdir.

İkinci vesika ise (Karabürçek) de oturan (Kara Hasan) la kardeşi (Aydoğmuş) un şekavetlerine aiddir. Vesika 4 şaban 991, milâdî 1533 tarihlidir. Bu vesika bize Anadoluda iskân hareketlerinin mahiyeti hakkında esaslı bir fikir vermektedir. Evvelce Hüseyinabad (bu günkü Alaca) da oturan bu adamlar Karabürçek nahiyesine gelmişler, fakat nahiyenin otokton yani asıl seknesine zarar vermeye başlamışlardır. Bunların tekrar eski yerlerine gönderilmesi dikkate şayandır. Bu ve buna benzer vesikalar Anadoludaki iskân hareketleri için her zaman dikkatle göz önünde tutulması lâzımgelen vesikalardır.

Üçüncü vesika ise Çorum sancağındaki kızılbaşlarla ehli fesada

dair olup 5 zilhicce 987 (Milâdî 1579) tarihlidir. Bunların Çorum sipahilerinden (Eroğlu Enam) adında birisi tarafından tenkil edilmesine dair verilen bu hüküm İstanbulda bizzat sipahi Enama verilmiştir. Suhte denilen yani medresede ilim tahsil etmek maskesi altında fesad ve şenaaddan hali kalmayan talebei ulûm, çok zaman devletin başına bir sürü gaile açmaktan hali kalmamıştır. İşin en feci tarafı bunların vakit vakit kızılbaş ve sair medrese düşmanı olan cemaatlerle birlik olarak ortalığı fesade vermiş olmalarıdır. Eroğlu Enama Çorum hisarındaki yeniçeri erlerinden de icabeden yardımın yapılması divan tarafından Çorum sancağındaki kazilere gönderilen emirde açıkça yazılmıştır. Bu itibarla Eroğlu Enamın vaktinde Çorumda hayli bir itibar ve şöhreti olduğu anlaşılmaktadır.

Dördüncü vesika ise Amasyada medfun olan şeyh (Abdürrahman) nın Çorumdaki vakıf değirmen ve dükkânları hakkında Amasya, Çorum ve Gümüşmadeni kazılarına gönderilmiş bir hüküm olup ba da 987, milâdî 1579 tarihlidir. Hükümden anlaşıldığına göre şeyh Abdürrahmanın vaktile yaptı-

13
rı vakfettiği bazı dükkânlarla, değirmen büyük zelzelede harap olmuştur. Bundan istifade eden bazı açık gözler, bu dükkânların yerini füzulen işgal ederek hak iddiasına başlamışlardır. Ve hatta bazıları bu vakfa zarar vermek üzere rekabete girişerek yeni yeni dükkânlar yaparak bunları çok pahalı bir şekilde kiraya verdikleri görülmüştür. Gönderilen hükümle bu gibi yolsuzluklara nihayet verilmesi ve vakfa zarar getirilmemesi emredilmiştir.

Vesikada adı geçen şeyh Abdürrahmanın hangi maksatla Çorumda vakıf vücude getirmiş olduğunu katiyetle bilemiyoruz. Bu cihet ancak vakfiyelerin bulunmasıyla anlaşılacaktır.

Beşinci vesika ise Amasya, Çorum ve çevresinde meydana çıkan kızılbaşların tenkiline dair bir hükümdür ki 29 recep 989, milâdî 1581 tarihlidir.

Vesikadan anlaşıldığına göre kızılbaşlar onuncu asrı hicride Çorum, Amasya, Tokad havalisinde hayli mühim bir varlık teşkil etmişler, kendilerine epeyce taraftar bulmuşlardır. Bunlar geceleri birbirleriyle buluşup eğlenceler yapıyorlar, mûskirat kullanarak birbir-

lerinin kız ve karılarına tasarruf ediyorlardı. Doğan çocuklarına (Çeharyar güzün) dediğimiz dört halifeden Ebubekir, Ömer, Osman adlarını koymadıkları gibi bunlara müslüman sünnilerin yanında söğmekten bile çekinmiyorlardı. Bu işin tahkiki için İstanbuldan, Saray çavuşlarından (Ahmed) çavuş isminde birisi göndrilmmişti. Kızılbaşlar aynı zamanda İranla münasebette bulunuyorlar ve oradan çizme ve elbise getirtip birbirlerine gösteriyorlar ve bunu mukades bir emanet gibi saklıyorlardı. Bu çevredeki kızılbaşların elebaşları (Celâl ve Resûl) adında iki adamdı. Din esasına ve hilâfete büyük bir mevki veren ve bu prensiplere dayanan Osmanlı saltanatı şüphesiz ki böyle bir harekete asla müsamaha gösteremezdi. Yavuz Sultan Selim zamanında başlayan kızılbaşların tenkili hareketi bu vesikalardan da anlaşıldığı üzere daha sona ermemiş, Yavuz bütün şirretine rağmen Orta anadolu ile Antalya havalisindeki kızılbaşlığa nihayet verememiştir.

Bu işin tahkikine gönderilen Ahmed çavuş meseleyi yerinde uzun boylu tedkik edip neticeyi İstanbulda divana bildirdikten son-

ra kızılbaşlar hakkında kat'i bir hüküm verileceğini vesikanın mutaleasından anlamaktayız.

Altıncı vesika ise Çorumun ortapare kazasına tabi Elbeyli yürükleri hakkında olup ramazan 987 milâdî 1579 tarihlidir. O devirde bu yürükler aيداتlarını saraya vermekte idiler. Bunlardan her sene para toplamaya gelen (Emin) ve âmil denilen tahsildarların halka zulüm ettiklerini ve caba resmi denilen, zuhurat akçasını olagelen âdet ve kanun üzere almayup ziyade aldıklarını ve resid, çubuk ve hizmetkâr akçası gibi kanunda yeri olmayan bir takım akçalar aldığını bu vesika bize pek açık bir surette göstermektedir.

Aynı zamanda bu maliye memurları kalabalık bir şekilde köylere gidip köylüleri kendilerine ve atlarına bedava yemek ve yem vermeğede mecbur ettiklerini de yine bu vesikadan anlamaktayız. Bu gibi haksızlıkların önünü almak maksadile ortapare kazasına gönderilmiştir. Osmanlı devletinde maliye teşkilâtı mahallî esaslar ve halkın malî kudreti gözönünde tutularak tanzim edilirdi. Bu vesika bize Çorum ve havalisinden ağnama aid vergilerin Abril yani

Nisan ayında toplandığını göstermektedir. Resim caba veya diğer adıyla badihava akçası muayyen bir varidat karşılığı olmayub zuhurat ve gayri melhuz varidattan ibarettir. Hüküm bize her iki koyundan bir akça ve her üç yüz koyundan da beş akça ahar resmi alınmasını emretmektedir. Bundan başka (Resid) resmi alınmaması da emredilmektedir. Lüğatta erişti manasına gelen resid kelimesi eski malî istilahlarımızda defterde bir meblâğın alındığını veya hükümsüz kaldığını gösteren bir işarettir. [*]

Rumeli ve Anadolu'ya her sene defteri hakani ve maliye memurları çıkararak her sancağın bir senelik varidat ve mahsulâtını ve vergi vermekle mükellef insanların birer birer adlarını yazarlardı. Hazırlamakta olduğumuz (onuncu asırda Çorum) adlı eserimizde şim-

diki Çorum vilâyetinin bütün malî ve mahallî teşkilâtını izah edeceğimiz içiu şimdilik bu bahis üzerinde fazla durmayacağız.

Fazla vergi alındığı hakkında şikâyeti yapanlar İlbeyli yürüklerle ortapare kazasına tabi (Ballukaya) adıyla anılan köylerin halkı olduğu vesikada zikredilmektedir. Ortapare kazasının merkezinin bu suretle (Ballu kaya) olduğu temâmile anlaşılmaktadır.

Onuncu asırdaki malî teşkilâtın anahatlarını gösteren bu vesika aynı zamanda bize halkın haksız yere bazı angariyelere maruz kaldığını da pek sarîh göstermektedir. Nitekim bu hal Osmanlı saltanatının devamı müddetince acılıkla devam etmiş, halkın (salgıncı) adını verdiği tahsildarla, zaptiye ve jandarma köyleri ve halkı asırlarca kasup kavurmuştur.

[*] Kimin tarafından söylendiği belli olmayan şu mısrağda bu manayı temâmile ifade eder.

Biz vermiyelim parayı sen borcu resid et.

Kırşehirli Bir Şair

Eşref Ertekin

Birkaç sayı evvel Neşet Köse-
oğlunun yazılarından birinde eli-
mizde bir çok cönklerinde bulun-
duğunu, bunlarda yaptığımız araş-
tırmaları peyderpey yazacağımızı
söylemiştik. Bu cönklerde Çorum-
lu şairler arasında birde (İlhami)
adında Kırşehirli bir şaire rasladık.

Bunun kim olduğu hakkında

bir bilgimiz olmamakla beraber
çok kıymetli bir cönkte gördüğü-
müz üç parçasını aşağıya yazıyo-
ruz. Kırşehir Halkevi arkadaşları-
mızın bizi bu hususta aydınlata-
caklarını ümid ederek Sultan Aziz
zamanında yaşamış olan bu şairin
üç parçasını aşağıya dercediyoyuz :

Destanı İlhami

El evvelini velahirin ahed
Kendi kudreti ile bir nişan oldu

İptida halketti cilvei samed
Hikmeti rabbani rayikân oldu

Emri ilâhile cihan bozuldu
Doksan kılğında canlar üzüldü

Ervahı ezelde böyle yazıldı
Takdiri bilmeyen perişan oldu

Sultan Aziz han yetişti cane
Sayesinde rahat etti çok hane

Mevlâ zeval verme nesli Sultane
Etrafı iklime çok ihsan oldu

Vüzera, ulema bilmedi işi
Dediler olmadı aziz gedişi

Bir karar gitmiyor felek revîşi
Kararile cümlesi kâiman oldu

Bunda bir iş vardır bir kimse bilmez
Bu gidişle kimse hiç razı olmaz

Çoğaldı arada müfsitle kammaz
Bunların ifsadı daiman oldu

Sırp ile Karadağ açtı yareyi
Sandılar halı bulduk areyi

İkiliğe düştü hünkâr sarayı
Hakkı hak bilen müminan oldu

İttifakla indi tahtından hünkâr
İfsad sahipleri eyledi efkâr

Dediler bu yolda ölürsek de kâr
Diyenin rehberi kör şeytan oldu

Bu işi böyle yaptırır, huda
Şeyhülislam buna yazmıştır fetva

Haliğ ile hizmeti ettiler eda
Zillullahi âlem murad han oldu

Emri hakla oldu cümle bu işler
Nerde kaldı hakkı bilmuyen piçler

Pas içinde kaldı eğri kılıçlar
Açıldı nusratlar kılıç kan oldu

Cemi müminler dualar kıldı
Camile mescitler nur ile doldu

Cümle fena feyil geriye kaldı
Ehli iman olan şazıman oldu

Karışılmaz ol hüdanın işine
Hakdan bir iş geldi murad başına

Tahtı teslim etti öz kardaşına
Duyuldu iklime hep ilân oldu

Hutbede okundu Essultan hamit
Gazilik nişanı almamız ümit

Duayı salâтта hamidün mecid
Okunur dillerde bir sultan oldu

Sırp ile hırvat karadağ bile
Bunların üçü de düşmüştür dile

Asakiri şahane benziyor file
Ser askeri cihan derviş can oldu

Korkulmaz bu işten yaradan hazır
Orduda mevcuddur hazreti hızır

Üçler beşler kırklar hepsi nazır
Kırdılar düşmanı çok ziyan oldu

Sırp ile hırvat dayanmaz kaçar
Karadağlı olan kalmıştır naçar

Nüfusu padişah çok kanlar saçar
Deyip cümlesinden el eman oldu

Ömrün mezid olsun hünkârım yaşa
Vezirler içinde Şah Derviş paşa

Kuşattı düşmanı bir baştan başa
Anladı kâfirler hal yaman oldu

İrade isterler sulh olsun deyi
Gizli gizli anlar kazarlar kuyru

Kelpe misaldır kâfirin soyu
Eklinan ederken kapağan oldu

Pençe aslana düştü kuyruğu
Hile ile kabul eder buyruğu

Cümlenin malûmu kıraç aygırı
Anlayana nasihat tercüman oldu

Ölkeyi devlette oturan millet
Ası olmasma vardır bir illet

Yok imiş kâfirde hiç cibilliyet
Saymadı sonunu ol düşman oldu

Zıllullahı âlem berri bahrane
Acısın görmesin valide ana

Kurmuşlardır cengi bir gez meydana
Görünce kâfirler çok pişman oldu

Milleti moskoflu sırpa dayandı
Ehli islam olan bütün oyandı

Karadağ ölkesi büsbütün yandı
Asakiri islâm aç aslan oldu

Kitabın kavlince islâmda nusrat
İnşallah açıldı fethi fütuhât

Kıralım düşmanı edelim rahat
Şevketli hünkârdan ur ferman oldu

Dini islâm olan ettiler nida
Din yoluna olsun canımız feda

Ölenler bu yolda olur şüheda
İlhamı ednadan bu destan oldu

Diğer destanı İlhami

Abir vakte kaldık neuzübillâh
Halkı âlem bütün fitnekâr şimdi

Davalar görülmez hasbeten lillâh
Sim ile zeredir itibar şimdi

Ne savum ile salât kaldı gedade
Ne haç ile zekât var ağniyade

Biliniz bir kuran kaldı arada
Şeriatin dilde adı var şimdi

Ezenler okunur gelmez cemaat
Cihani büsbütün kapladı bid'ad

Çalkıcı gelirse ederler rağbet
Saz ile zantura itibar şimdi

Emanet verilen salim alınmaz
Değme nasta dini bütün bulunmaz

Hırkada gezenin kadri bilinmez
Kürk ile şalvara itibar şimdi

Na chlolanlar hep büyük işte
Nüfuz da kalmadı beylerde şahda

Faili mefulü bilmeyen softa
Ayetten hadisten vazeder şimdi

Kimisi abdeslikli kimisi çitli
Kimisi kürklüdür kimisi bitli

Medreseler boştur odalar kitli
Zevku safadadır mollalar şimdi

Âlimler ilmi ile etmez ameli
Demez hiç kimseler hak söze beli

Nasihât eylesem derler bu deli
Puş ile deyyusa itibar şimdi

Katı müşkül oldu istinkâh hali
Niçeler boş yere alır vebali

Fakir fukaranın sorulmaz hali
Güzele zengine itibar şimdi

Hoşnud değil şimdi herkes halinden
Nefret eder ayağinden mağinden

Dinimiz düşmanın adüv elinden
Niçe din kardeşi hakisar şimdi

Aksakallı pirlere hep dine söver
Evlâdlar anasın babasın döver

Bazı munafıklar kendini över
Cihani lot kavmi hep aldı şimdi

İlhami şeyhinden sen iste beyan
Ettiğin günaha gel ol pişiman

Evvel ahir haktır ölmeyüp kalan
Cümle masivadan geç gönül şimdi

Âmirim kâni memurum sultanı
Deği hafız derler fakirin şanı

Delilik yolunda tariki âmi
İsteyen kimseler vazgeçer şimdi

Diğer destanı İlhamî

Bin ikiyüz doksan üç oldu sene
Hak verdi muradı cihan uyandı

Merd oğlu merdimiş doğurmuş ana
Mehemmed Murad han han can uyandı

İttifakı şeri gördüler işi
Harap etti milki nizam gidişi

Bir karar gitmiyor felek revîşi
Tel ile cihane ilân uyandı

Adaletle oldu cümle bu işler
Şazoldu havada devredine kuşlar

Donandı donanma atıldı toplar
Gam gedip âlemden irfan uyandı

Rikâbı hümayuna divan kuruldu
Ergun yarelere merhem vuruldu

Ulemâyî âmilin yekden sarıldı
İncil, Tevrat, Zebur, Zurkan uyandı

Hikmeti rabbani bu işi bilin
Söyledene bakıp hissei alm

Rahi hakka gidip doğru yol bulun
Gıyl ve kali terket ferman uyandı

Şehri İstanbulda çok şenlik oldu
Din adüvlerinin gözleri doldu

Niçe vüzeralar namizaç oldu
Çoğunun bağırında hicran uyandı

Hakka mümin olan duada daim
Şükredip bu işe oldular saim

Çoğu evrat okur kimîsi kaim
Zahir batın cümle piran uyandı

Ulema ittifak etti bu işe
Yedi kral yekden düştü teşvişe

Bildilerki oldu ulu endişe
Anladılar kılıç kalkan uyandı

Sultanı ber ve bahreyn zemin ve zaman
Fetheder adüvyi hiç vermez eman

Adaleti hünkârla şazolur cihan
Adüvler gözüne alkan uyandı

Gayet azdı derler ol karadağı
Eridi adüvnün yüreği yağı

Seyf teke piçağa uruldu zağı
Merdolan merdane meydan uyandı

Yiğit derim bu gavgaya erene
Şehidlerin makamını görene

On bir top alınmış çokca cerane [*]
Ta Yemende Veysel karan uyandı

Karadağ kralı etti ilâmat
Kavga ile olur sonu selâmet

İnşallah başına koptu kıyamet
Tekkelere ulu kurban uyandı

Açıldı sancaklar aklı karalı
Kimi şehid düşmüş kimi yaralı

Yetiş imdadımıza hazreti Ali
Zülfükârın çekip aslan uyandı

Karadağ içinde bir duman düştü
Dinsiz sırlıların tedbiri şaştı

[*] Cephane olacak. Kelime aynen yazılmıştır.

Toplar atılınca geriye kaçtı
Bizde din kuvveti iman uyandı

Karadağ üstüne kavganın aslı
Moskof kralının kendisi yaşlı

Kılıçla döğünür anların nesli
Hallâkı cihanda derman uyandı

Muvazzaf askeri ileri gider
Redif olanlar da talimin eder

Dini hariç olan ediyor keder
Çar mezhebe tapar sıpyan uyandı

Hak dine dapanlar çok gayret etti
Sultan Aziz merhum ahrete gitti

Dileyen murada maksuda yetti
Gazilik nişanı kaftan uyandı

Kitabın kavline ettik ameli
Kesilsin adüvünün kökü temeli

Maiyette Mısır Hicaz mahmeli
Mefharil araptır sultan uyandı

Eren evliyalar ettiler himmet
Hacı Bektaşî veli mevlâna elbet

Nüşhayı destanım olmada temmet
Kerbelâdan şahî merdan uyandı

Hak cellâ ve alâ yardımcı durur
Ha deyince niçe erenler yürür

Kafıl durman düşman kaydini görür
Cennetil alâda seyran uyandı

Hak tûlü ömürle muammer etsin
Kırklar cem olupta imdada yetsün

Niyazım mevlâya gönlüm şaz gitsin
Kalemi acizden destan uyandı

Yedi şah cümlesi hünkâra arka
Tabolup duyulsun garp ile şarka

Moskofun mülkü ne ekelim arpa
Gökte melek yer insan uyandı

Aşk ile bu nutka olmuşam agâh
Ayıldım kafletten oldemden nagâh

İlhamiden bir aşk eyledi seyyah
Zaruret hal ile üryan uyandı

Tebeayı devlet Ankara vilâyet
Vatanımdır Kırşehir sorulur şayet

Zaruretim çoktur şevketlim gayet
Mikdarı kifaye ihsan uyandı

Çoruma aid notlar :

Çalkara köyünde Soku başı

Cevdet Yakup [*]

Kızılirmağı arkaca bırakalı çok oldu; "Kelkit,, in yakınlarından geçiyoruz. Önümüzde, yeşile çalan bir ova ve başımızda mor kanadlı Herak dağları... Doruklarında, tutuşmuş bir gönül gibi, yana yana, yalazlanan çamlar....

Koyu, gölgelikli (çördük) ağacının altında, bu manzarayı seyir ediyorum. Gün, vura vura, yanmış yüzlerin, doksan üç cenginden kalmış ihtiyaçların ve yüz-

lerinde göz izi olan tazelerin büyüsüne tutuluyorum.

Bazen şair, bazen ressam, bazen de âik olacağım geliyor; içimde istikrar bulmamış serseri hisler var. Tâ Tokad'dan, Amasyaya ve oradan Çorum'a kadar hep bu hava, hep bu koku ve hep bu dekor...

Çalkara'da akşamıyoruz..

Ortasından ince şerid gibi, bir çay gibi geçiyor. Çayın uzan-

[*] (Çoruma aid notlar) isimli, edebî bir röportaj serisini neşre başladığımız Cevdet Yakub, Çorumun yetiştirdiği gençlerdendir. 1326 senesinde Mecidözünde doğmuştur. Babası Reji müdürlüklerinde bulunmuş olan Yakub Sabridir. Bay Yakub Sabri bu gün Allahın rahmetine kavuşmuştur. Zamanında güzel söz söyler ve yazar olarak tanınmış bir zattı. Samsunda "Aksi Sada,,ya uzun zaman yazı yazmıştı. Cevdet Yakub, İstanbulda tahsiline devam ederken, ilk defa Adanada "Yeni Adana,, ve "Türk Sözü,, gazeteleri ile neşriyat hayatına atılmış ve bilâhare İstanbulda "İkdam,, "İnkılâp,, Samsunda "Samsun,, "Engin gazetelerine yazılar yazmış, Samsunda "Alev,, adlı edebî bir mecmuanın müessesleri meyanında bulunmuş, İstanbula dönerek "Milliyet,, "Son Posta,, "Kurun,, "Tan,, "Cümhuriyet,, İzmirde "Yeni Asır,, Ankarada "Ulus,, gazetelerine, İzmitte "Türk Yolu,,na, "Yarım Ay,, "Resimli Ay,, mecmularına yurd mektupları, köy ve şehir röportajları göndermiştir. Askerlik hizmetini şehrimizde yapan Cevdet Yakub, buradan yazdığı mektuplarda geniş sevgi toplamıştı. Bilhassa Çorumun varlığı olan Doğumevi ve Memleket hastabanesi. Çorum kalesi, Çorum evleri, ve Lonç hakkında Ulusta neşrettiği yazılar, Alaca höyük kazıları etrafında Tandı çıkan röportajları alâka ile karşılanmıştı. Cevdet Yakub şimdi İzmitte "Körfez,, isimli bir memleket gazetesi neşretmektedir.

dığı sahada sıra sıra, söğüdüler var... Ayakları ve kıçları çıplak çocuklar, tavuk, kaz, ördek haykırırları ve toprak sıvalı, toprak damlı, toprak evler...

Bizi, muhtarın odasına aldılar. Altımıza, kat kat, döşek serdiler.

— Sağlıcakla gelmişsiniz..

Diye, yorgunluk kahvesi uzatıldılar. Gün görmüş ve gürecek yiğitler, yanımızda çevrelendiler. Şehirden köye, haber getiren "efendilere,, sıcak sıcak, börekler ikram ettiler.

— Dünya gidişatı nasıl ?

diye sordular ...

— Biz, iyiyiz, dedik, demir gibi kuvvetliyiz.

Kavrak, yanık yüzlerinde bir övünç, gurur dalgası peydahlanarak yayıldı, şevkle dile geldiler:

— Atamız sağ olsun...

Önünde bulutların beyaz izleri. Ötesinde sarı topraklar. Parça parça, koyulaşmış yıldızı çok bir gece... Nasıl oldu bilmem ? Baktım ; sarı, al, mor, kırmızı turunculu entarili, renk renk. köy kızları belirdi. Büyük ve yayvan bir bir taşın etrafında pervane kesildiler.

Bulgur dögeceklermiş. Soku başı âlemi varmış.

Buğdayı kaynatıyorlar. Güneşte kurutup, içi oyuk taşın ortasına dolduruyor, halka halka, halkalıyorlar, sonra dibeklerle vura vura, eziyor, bulgur yapıyorlar. Bu oyuk taşa (Soku) diyorlar..

Manzara harûkulâde güzeldi.

Yerimde duramazdım. Yavaş yavaş, aralarına karıştım. Gözleri, ateş böcekleri gibi ışıl ışıl, ürkek ve titrek.. Belliki, şarkın o eşleri kalmamış yosmalarından. Saf ve temiz memleket kızları... Sakarya, Dumlupınarda, gülle taşıyıp, can verenlerin soyundan...

Dibeklerin biri kalkıp, biri iniyor.. Neşeli bir kahkaha uzaklarda akisleşiyor ve maniler başlıyor.

Kaleden indirirler,
Paytona bindirirler.
Kömür gözlü Seheri,
Sürgüne göndürürler..

Entarisi mor mani,
Verem ettin sen beni.
Nasıl verem olmayım,
Eller, sarıyor, seni..

Şu dağlar olmasaydı
Çiçeği solmasaydı.
Ölüm Tanrının emri
Ayrılık olmasaydı.

Bahçe pezik değilmi ?

Yürek ezik değilmi.

Ben sevdim eller aldı,

Bana yazık değilmi..

Ve Çalkara dağlarından, Çalkara kızlarına ses veren, dalga dalga, yanık türküler, maniler.. Duyulmuş da hissettirilmemiş sevdaların gönülde düğümlemlenip kalmış tatlı saraları...

Sabah, erken erken, atlarımızın gemini kastık.

Yeşil bir çayır denizinden Kelkitin yılan gibi uzanışını gördük. Arkadaşım hâlâ akşamdan kalma. Çenesi, Ayvaz suyu içmiş gibi, bir teviye oynuyor :

Sallanı sallanı, gel kız yanıma,
Sallanıp gelişin benzer sunaya.
Sen de diyon, aşkın benim canıma,
Utanıyon, bildirmiyon ne fayda....

Karahisar Temürlüde İlhanîlere aid bir kaç sikke

Neşet Köseoğlu

Geçen sayımızda Karahisar Temürlü gezisinde bulunan Selçuk paralarının nevi ve cinslerini tesbit etmiştik. Bu yazımızla da İlhanî devrine aid bulunan iki gümüş ve iki bakır para hakkındaki tedkiklerimizi yazmak istiyoruz :

1 — Gümüş paralar

A — Kutru 27 olan bu gümüş paranın bir tarafında kelimeyi şehadet, bunun altında da *ابوبکر* adları vardır. Diğer tarafında da :

في أيام دولة السلطان

الاعظم ابو سعيد

خدا الله ملكه .

yazısı ve etrafında tarih ve mahalli darbı yazılıdır. Basıldığı yer (Erzincan) olduğu (Meskûkat ilhaniye) kataloğunda 134 sayılı sikkeden anlaşılıyorsa da bunda silik olduğundan okunamamıştır.

B — Birde (Meskûkâtı ilhaniye) kataloğunun 223 üncü sayısında kayıtlı paraya benzeyen bir gümüş para bulundu. Bunun kıtası birincinin yarısı kadar olup Osmanlı gümüş akçalarının bir mislinden biraz fazladır. İki yüzünde de düz daire, dışında Osmanlı akçalarında ve Selçukî sikkelerinde olduğu gibi noktalı bir daire daha vardır. Bunun içinde iki tarafında birbirinden biraz farklı olarak müsemmen şeklinde ve her dil'inde birer halka olmak üzere çizgili tezyinat yapılmış ve içine yazılar yazılmıştır.

Basıldığı yer siliktir. Yüzü 223 kataloğ sayısının aynidir. Arkasın da ise yalnız şu yazı vardır :

السلطان الاعظم

ابو سعيد خان

خدا الله ملكه

Etrafında tarih varsa da iyi okunamamaktadır.

2 — Bakır paralar

A — Ebusaide aid bir bakır para.

Bir tarafında daire içinde üç satır yazı vardır:

السلطان

ابو سعيد

ضرب . . .

Arkasında ortada her dil'i kavvis şeklinde bir müseddes, bunun dışında bir müseddes daha var. Bunun etrafında yazılar varsa da okunamıyor. Tarih olması ihtimali var. Osmanlı akçaları kadardır. Meskûkâtı ilhaniyede 294 sayılı paraya biraz benziyor. Yalnız ortadaki müsemmen olup her dilimi içinde nokta vardır, bunda o noktalar yoktur.

B — Yine Ebu Saide aid bir bakır para bulundu. Bu 301 sayılı paraya bazı yerleri benziyorsa da o değildir. Katalogda aynıne tesadüf edemedim. Bunun bir tarafında kaplan resmi vardır. Kaplanın vücudu üstünde yazı olduğu anlaşılıyorsa da okunamamıştır. Diğer yüzünde çift bir murabba içinde (السلطان ابو سعيد) kelimeleri iki satır halinde yazılı-

dır. Bunun etrafında da yazılar olduğu anlaşılıyorsa da tamamen siliktir.

Karahisar Temürlü harabesinde bir mikdar da Osmanlı akçaları bulunmuştur. Bunların bir çoklarının da her iki tarafı şekillerle örülü ve yazı olmadığından ötürü elimizdeki kataloglara ve encümen mecmualarındaki (Ali) imzalı makalelere rağmen devirlerini tayin etmek mümkün olmamıştır. Bunlardan maada Bizans ve Romaya aid paralara da tesadüf edilmiştir. Harabe halinde olan bu yerde çıkan paralara nazaran, Roma, Bizans ve Selçuk zamanlarında yaşamış bir medeniyetin vücu anlaşılmaktadır. İzah ettiğimiz paralar az miktarda bulunmuş olsaydı her hangi bir vesile ile bu paraların buraya gelmesi şeklini başka suretle izah etmek mümkündür. Fakat böyle çok miktarda muhtelif devirlere aid paranın bu gün harabe halinde olan bir yere her hangi bir şekilde gelmesi mümkün değildir. Bu itibarla Karahisar Temürlünün çok eski medeniyetleri ve çok eski insanları üzerinde yaşatmış olduğu anlaşılmaktadır.

ATATÜRK

Geçen yazımızda Neşet Köseoğlunun (Halk arasında Atatürk) başlıklı yazısında Atanın ve devrimlerinin halk arasında nasıl anlaşıldığını anlatan bir kaç parça yazılmış ve bu yönden toplanan destanlar, ağıtlar, şarkılar yetiştikçe her sayımıza koyacağını va-

detmişti.

Bu sayımıza (Aşık Haydar) ın Köseoğluna göndermiş olduğu Büyük Atanın ölümü hakkında yazdığı (Ağıt)ı koyuyoruz. Bu bapta-ki neşriyatımıza gelecek sayılarımızda devam edeceğiz.

(ÇORUMLU)

AĞIT

Gelin ağlaşalım baylar bayanlar
Bizi vareyleyen Atamız göçtü
Bütün kan ağlıyor gençler hubanlar (1)
Sanki Türkiyenin temeli göçtü

Ne çare emretmiş yaradan huda
İmkân var mı Türkler bunu unuta
Ay tutuldu, güneş girdi buluta
Bizi karanlıkta koyduda göçtü

Dediler Atatürk çok ağır hasta
Dağlar inleşiş işlemez posta
Ankara, İstanbul hep kara yasta
Bizi kara yasta koydu da göçtü

Size arzuleyim olan halleri
Yakın ettik uzaktan yolları
Akıtaım yaş yerine kanları
Bizi gözü yaşlı koydu da göçtü

Göge direklendi Türkteki şanlar
Deryalar bulandı akıyor kanlar
Tahtından yürüdü bütün devletler
Yiğitlerin merdinin merdaı göçtü

Yaşattın vatani vermedin zahmet
Encamı türbende bekleriz nöbet
Eserin gitmez mi ta ilelebet
Vatan temelini kurdu da göçtü

İkinci atamız İnönü İsmet
Ziyaret edelim olursa kısmet
O da bu vatana çok etti hizmet
Milleti emanet etti de göçtü

Aşık Haydar der ki bakın sözüme
Ah ettikçe kan doluyor gözüme
Kara örtün heykelinin yüzüne
Bizi öksüz yetim bıraktı göçtü
İsacalı [2]; Aşık Haydar

[1] Huban yahud hopan; iri, büyük udamlara denir. Çorum bölgesinde böyle kullanılır. Büyük bir dağ kuşuna da Hopan denir. Esas itibarile acemce bir kelimedir, güzel manasıdır.

[2] Çorumun ilçesi olan Alacanın köylerindedir.

Çorum Havadisleri :

Çorum Halkevinin Bir Aylık Çalışması

1 — Tarih gezisi : Danın, Elvançelebi köylerinde 7 kişi tarafından tedkikleri,

2 — Evimiz salonunda yapılan merkez baytarı bay İsmailin kızı Nezihenin nikâh töreni,

3 — Köy kâtipleri toplantısı, meslekleri hakkında görüşmeler,

4 — Haftada iki saat olmak üzere bir ayda 4 saat dahiliye mütehassısı Selim Çapa tarafından zehirli gaz dersi verilmiştir,

5 — 10/11/938 perşembe günü öğleyin radyo ile Būdük Önderimiz Kamal Atatürkün ölüm haberi,

6 — 18/11/938 cuma günü Atatürkün cenaze merasimine iştirak için Ankaraya giden heyet,

7 — 21/11/938 pazartesi günü saat 8,80 dan 13 e kadar evimiz salonunda ve önünde radyo ile binlerce halk Ankarada yapılan cenaze merasiminin takibi ve saat 13 de bütün memurin, talebeler, halk toplu bir halde abideye ve oradaki yapılan merasim, yakılan meşaleler, nöbetçiler,

8 — 28/11/938 pazartesi, 30

çarşamba 1/12/938 perşembe günleri evimiz salonunda yapılan meclis umumi azası seçimi toplantısı,

9 — Evimiz müzik dersine haftada iki saat olmak üzere müzik öğretmeni Sadi Leblebici tarafından 27 öğrenciye ders verilmektedir,

10 — Evimiz almanca dersine haftada iki saat olmak üzere Ortaokul yabancı dil öğretmeni Halil Fehmi tarafından 15 öğrenciye ders verilmektedir,

11 — Evimiz muayene evinde her gün bir mütehassıs tarafından muayene edilmek üzere bir ayda 28 hasta muayene edilmiştir.

12 — Haftada iki saat olmak üzere evimiz bando öğretmeni tarafından 7 talebeye piyano dersi verilmektedir,

13 — Haftada iki saat olmak üzere ortaokul yabancı dil öğretmeni Halil Fehmi tarafından 28 öğrenciye fransızca dersi verilmektedir,

14 — Evimiz nezareti altında her gün muntazaman 100 fakir ilkököl talebelerine öğle yemeği verilmektedir.

MESUL MÜDÜR : *Eczaacı Bedri Bilginer.*

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil, Tarih ve
Edebiyat komitesi çıkarır

Yıl: 1 15 Birinci ve İkinci Kânun 939 Sayı: 9-10

İÇİNDEKİLER

	Sahife
1 — Yeni İlbayımız	Çorumlu 288
2 — Onuncu asırda Çorum	H. T. Dağlıoğlu 289
3 — Mustafa Vazıh Çorumludur	İhsan Sabuncuoğlu 292
4 — Çorumun 350 yıl evvelki mahalle adları	Neşet Köseoğlu 296
5 — Halk türküsü derlemeleri	Sadi Leblebici 305
6 — Sevgili Atam	Recep Rahmi Tanyel 311
7 — Âşık Haydar köşesi	Âşık Haydar 313
8 — Kırşehirli Şair İlhami	Cevdet Hakkı Tarım 314
9 — Çorum Manileri	Eşref Ertekin 316